

Nederlands
Jeugdinstituut

Kennisagenda Pleegzorg

Verkenning praktijk en beleid

maart 2021 | Claudia Werner en Yamuna Ditters

plaats voor pleeggezinnen

Samenvatting

Goede, duurzame pleegzorg vergt veel kennis en kunde bij pleeggezinnen en de professionals die begeleiden en ondersteunen, maar ook van beleidsmedewerkers bij gemeenten. Er is tot dusver nog onvoldoende in beeld gebracht aan welke kennis er behoefte is en welke kennis al beschikbaar is. Om dit beter in kaart te brengen en een bijdrage te leveren aan verdere kennisontwikkeling en -ontsluiting, werken de Nederlandse Vereniging voor Pleeggezinnen (NVP) en het Nederlands Jeugdinstituut (Nji) aan een kennisagenda pleegzorg. Dit rapport betreft verslaglegging van een inventarisatie, voorafgaand aan het ontwikkelen van de kennisagenda.

Voor de inventarisatie zijn pleegouders, pleegzorgorganisaties en gemeenten benaderd om hen te vragen naar hun kennisbehoeften op vijf domeinen binnen de pleegzorg. Ook zijn onderzoekers binnen en buiten hogescholen en universiteiten betrokken voor een inventarisatie van aanwezige expertise. Bij alle doelgroepen was er een grote bereidheid om mee te werken. Men gaf aan dat een kennisagenda voorziet in een behoefte.

Pleegzorgorganisaties en gemeenten verrichten zelf niet tot nauwelijks wetenschappelijk onderzoek naar pleegzorg. Slechts enkele organisaties hebben capaciteit voor eigen (praktijk)onderzoek. Er wordt in Nederland door diverse hogescholen en universiteiten onderzoek verricht naar een breed scala van thema's binnen pleegzorg. Momenteel betreft het ongeveer 40 projecten. Voor de uitvoering is er vaak onderlinge samenwerking tussen onderzoeksgroepen, pleegzorgorganisaties en andere partijen. De onderzoeksvragen van de hogescholen en universiteiten staan in die onderzoeken centraal. Wetenschappelijk onderzoekers geven aan hun onderzoeksresultaten met name bekend te maken door in internationale vakbladen te publiceren, terwijl deze niet als kennisbron worden genoemd door pleegzorgorganisaties, pleegouders en gemeenten. Door alle doelgroepen is aangegeven dat er met name grote behoefte is aan het ontsluiten van wetenschappelijke kennis en een vertaling voor toepasbaarheid in de praktijk. Er is minder behoefte aan het opstarten van nieuw onderzoek op specifieke thema's. Voor pleegouders en pleegzorgorganisaties geldt dat informatie uit wetenschappelijk onderzoek nu niet makkelijk vindbaar is en het ontbreekt vaak aan praktische toepasbaarheid van onderzoeksresultaten.

Behalve behoefte aan ontsluiting van wetenschappelijke kennis, is er bij pleegzorgorganisaties en gemeenten ook behoefte aan onderlinge uitwisseling van praktijkkennis en ervaringen. Aan deze behoefte wordt ook gewerkt in andere projecten binnen het Actieplan Pleegzorg. In deze projecten zijn uitwisseling, dialoog en samen leren belangrijke elementen in het behalen van de verschillende doelstellingen.

De kennisagenda heeft als doel om een overzicht te hebben van nieuwe kennis en onderzoeken. Met inbreng van verschillende doelgroepen worden onderwerpen aangedragen voor toekomstig onderzoek. Kennis die beschikbaar is zal op praktisch toepasbare wijze aan pleegouders, professionals en gemeenten aangereikt moeten worden, waardoor deze kennis in de praktijk gebruikt kan worden. Het Nji en de NVP zetten zich daar actief voor in.

1 Inleiding

Goede, duurzame pleegzorg vergt veel kennis en kunde bij pleeggezinnen en de professionals die begeleiden en ondersteunen, maar ook van beleidsmedewerkers. Er is nog onvoldoende in beeld gebracht aan welke kennis er behoefte is en welke kennis al beschikbaar is. Om dit beter in kaart te brengen en een bijdrage te leveren aan verdere kennisontwikkeling en -ontsluiting, werken de NVP en het Nji aan een kennisagenda pleegzorg.

Algemene doelen kennisagenda

Er zijn algemene doelen gesteld voor de kennisagenda.

- Meer samenhangende en continue kennis(deur)ontwikkeling binnen de pleegzorg
- Meer gerichte en onderbouwde keuzes voor onderzoek binnen de pleegzorg die aansluiten bij behoeften en lacunes uit de praktijk
- Sterkere verbinding tussen onderzoek en praktijk door een duidelijke visie op kennisverspreiding (inhoud en vorm) en -toepassing
- Meer en betere samenwerking tussen onderzoek en praktijk

Inventarisatie

Voor de inventarisatie is er gewerkt aan de volgende concrete doelen:

- Verkrijgen van inzicht aan welke kennis er behoefte is: wat hebben pleegouders, professionals en beleidsmedewerkers nodig?
- Verkrijgen van inzicht in welke kennis en expertise er al is.
- Onderzoeken van het draagvlak vanuit de praktijk en de wetenschap.
- Inventariseren van samenwerking tussen (wetenschappelijk) onderzoekers onderling en met andere partijen.

Doel van dit rapport

In dit rapport wordt het proces en de uitkomsten van de inventarisatie van dit traject beschreven: de verkenning van praktijk en beleid. Vervolgens wordt het vervolg van de ontwikkeling van de kennisagenda beschreven.

Inhoudsopgave

Samenvatting	2
1 Inleiding	3
2 Procesbeschrijving	5
2.1 Vier doelgroepen	5
2.2 Vijf thema's	5
2.3 Domeinen	5
2.4 Aanpak per doelgroep	6
2.4.1 Pleegouders	6
2.4.2 Pleegzorgorganisaties	6
2.4.3 Beleidsmedewerkers bij gemeenten	7
2.4.4 Overige doelgroepen	7
2.5 Tabelvoorbeeld	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
3 Bevindingen	8
3.1 Pleegouders	8
3.2 Pleegzorgorganisaties	9
3.3 Beleidsmedewerkers bij gemeenten	11
3.4 Onderzoekers	12
4 Conclusies en vervolg	14
Bijlagen	15

2 Procesbeschrijving

2.1 Vier doelgroepen

Voor de ontwikkeling van de kennisagenda zijn vanaf mei 2019 tot en met juni 2020 diverse activiteiten uitgevoerd. Om de kennisagenda zo goed mogelijk aan te laten sluiten bij de praktijk zijn we gestart met een verkenning van de behoeften binnen deze praktijk; zowel qua kennisvragen als de manier waarop bestaande en nieuwe kennis beter benut kan worden in de praktijk. Uiteindelijk zijn het primair de pleegouders, de pleegzorgprofessionals en de beleidsmedewerkers bij gemeenten die met de kennis uit de onderzoeken hun handelen kunnen verrijken. We zijn dan ook begonnen met het benaderen van deze doelgroepen. Ter aanvulling is ook de doelgroep van onderzoekers benaderd, om zicht te krijgen op lopende alsook nieuwe onderzoeksinitiatieven. Pleegkinderen en ouders zijn vanwege praktische redenen niet benaderd, maar dat sluit niet uit dat zij in een later stadium alsnog worden betrokken.

2.2 Vijf thema's

De vier doelgroepen zijn door middel van interviews en enquêtes benaderd aan de hand van vijf thema's en bijbehorende vragen:

1. Kennislacunes. Op welke domeinen is het gebrek aan kennis voor deze doelgroep het grootst? Zijn er belangrijke thema's te identificeren voor deze doelgroep? Waarom zijn deze thema's belangrijk voor hen?
2. Toegang tot wetenschappelijke kennis. Hoe komt deze doelgroep nu aan kennis? Met welke partijen wordt er bijv. samengewerkt, hoe wordt intern kennis ontsloten naar medewerkers/gezinnen?
3. Participatie in onderzoek. Welke rol speelt deze doelgroep nu in het uitvoeren/meedoen aan onderzoek? In hoeverre voeren ze zelf onderzoek uit of nemen ze deel?
4. Ontsluiten van kennis. Hoe kan kennis volgens deze doelgroep voor hen beter ontsloten worden? Welke tips geven zij, wat vinden zij wenselijk? Hoe kunnen praktijk en wetenschap elkaar beter informeren volgens deze doelgroep?
5. Betrokkenheid kennisagenda. Op welke manier wil deze doelgroep betrokken worden bij de totstandkoming van de kennisagenda pleegzorg op korte en lange termijn?

2.3 Domeinen

Het was de opdracht van het projectteam om de kennislacunes te structureren en prioriteiten van iedere doelgroep aan te geven. Er is daarom voor gekozen om een aantal domeinen te onderscheiden om de genoemde thema's te kunnen indelen. De domeinen zijn grotendeels gebaseerd op de actielijnen in het Actieplan Pleegzorg. Deze domeinen zijn vooraf gebruikt in de enquêtes (voor pleegouders en onderzoekers), en achteraf om de genoemde thema's uit de interviews (met pleegzorgorganisaties en beleidsmakers bij gemeenten) te kunnen indelen.

1. **Domein 1. Aspecten voorafgaand aan pleegzorg**
Bijvoorbeeld: uithuisplaatsing; factoren voor keuze plaatsing; werving en screening van pleegouders; participatie van kinderen bij uithuisplaatsing*
2. **Domein 2. Pleegkinderen**
Bijvoorbeeld: ontwikkeling van pleegkinderen; opvoeding van pleegkinderen; welzijn van pleegkinderen; schoolresultaten; samen plaatsen van broertjes/zusjes; inbreng van pleegjongeren; rechten van pleegkinderen; culturele identiteit, transculturele plaatsing*; rechten van pleegkinderen*.
3. **Domein 3. Stabiliteit en continuïteit van plaatsingen**
Bijvoorbeeld: matching; overplaatsing; voortijdige/ongewenste overplaatsing (ook wel: breakdown); uitval van pleegouders*; perspectiefbepaling*.
4. **Domein 4. Ondersteuning van pleeggezinnen**
Bijvoorbeeld: begeleiding van pleegouders; begeleiding van biologische ouders; positie van kinderen van pleegouders; ondersteuning bij opvoeding van pleegkinderen; financiële en juridische zaken ter ondersteuning*; sociale netwerken*; omgangsregelingen*.
5. **Domein 5. Pleegzorg als vorm van jeugdhulp**
Bijvoorbeeld: welke behandelingen/interventies* werken het best (effectiviteit), gemeentelijk beleid, samenwerking tussen organisaties op het gebied van jeugdhulp en/of pleegzorg; gezinshuizen*; grens pleegzorg van 18 of 21 jaar*; eenvoudige adoptie bij pleegzorg*; psychologische gevolgen voor pleegzorgbegeleiders*

*Thema's aangemerkt met een * zijn later toegevoegd aan de genoemde domeinen op basis van antwoorden uit de vragenlijsten en interviews en stonden niet als voorbeeld in de enquêtes.*

2.4 Aanpak per doelgroep

2.4.1 Pleegouders

Om pleegouders te betrekken zijn de volgende activiteiten uitgevoerd. Er heeft een focusgroep plaatsgevonden op 8 juni 2019, waar zes pleegouders aanwezig waren. Ook hebben twee pleegouders die niet bij de focusgroep konden zijn hun ideeën via de email doorgegeven. Vanwege de beperkte omvang van de focusgroep is besloten aanvullend een online enquête op te stellen en uit te zetten om meer pleegouders te bereiken. De online enquête bestond uit 25 vragen en is door 49 pleegouders ingevuld. Het betrof zowel netwerk- als bestandspleegouders en het opleidingsniveau varieerde van lager onderwijs tot universitair.

2.4.2 Pleegzorgorganisaties

Het streven was om medewerkers bij alle 28 pleegzorgorganisaties in Nederland te interviewen. Er zijn uiteindelijk 16 medewerkers bij pleegzorgorganisaties (telefonisch) geïnterviewd. Daarnaast zijn er drie experts in de sector in het bijzonder geïnterviewd, vanwege het feit dat zij al een lange tijd actief zijn binnen de pleegzorg. Doel was om de huidige kennisvragen in de context en ontwikkeling van de pleegzorg over langere termijn te kunnen plaatsen. Het betreft Janette Reukers, werkzaam bij Jeugdzorg Nederland; Ellen Schulze, werkzaam bij pleegzorgorganisatie Levvel; Mariska de Baat, werkzaam bij pleegzorgorganisatie Enver, en tot juli 2019 betrokken geweest bij de opzet van de kennisagenda vanuit het Nederlands Jeugdinstituut.

2.4.3 Beleidsmedewerkers bij gemeenten

Beleidsmedewerkers bij gemeenten zijn op twee manieren benaderd:

1. Via de VNG/NJi werkgroep Jeugdhulp in Gezinsvormen. Aan de aanwezige gemeenten is de volgende vraag voorgelegd: Welke initiatieven ontwikkelt de gemeente momenteel zelf op pleegzorg en waar is een gemeente geholpen vanuit wetenschappelijk onderzoek? De aanwezigen gemeenten waren Apeldoorn, Houten, Haarlem en de BUCH-gemeenten (Bergen, Uitgeest, Castricum en Heiloo).
2. Interviews met beleidsmedewerkers van gemeenten. Het streven was om grote, middelgrote en kleine gemeenten vertegenwoordigd te laten zijn in onze uitvraag en ook gemeenten uit verschillende regio's te spreken. Daarom zijn aanvullend nog twee medewerkers van gemeenten geïnterviewd: Utrecht en Oegstgeest. Aan deze twee gemeenten zijn dezelfde vragen voorgelegd als aan de pleegzorgorganisaties.

2.4.4 Onderzoekers

Er zijn via het netwerk van de projectmedewerkers 34 wetenschappelijk onderzoekers geïdentificeerd, werkzaam bij universiteiten en hogescholen in Nederland en België, die zich bezighouden met pleegzorg. De onderzoekers zijn per email en LinkedIn uitgenodigd om een enquête in te vullen over hun expertise, huidige onderzoeks-werkzaamheden en betrokkenheid bij de kennisagenda. Daarnaast zijn er 3 'praktijkonderzoekers' geïdentificeerd: mensen die niet (meer) verbonden zijn aan een hogeschool of universiteit, maar binnen een pleegzorgorganisatie of elders betrokken zijn bij onderzoek naar pleegzorg. De enquête is door 20 mensen ingevuld: 3 praktijkonderzoekers en 17 wetenschappelijk onderzoekers.

2.4.5 Overige doelgroepen

Om pleegjongeren te betrekken is in februari 2020 overleg geweest met de organisatie van het JongWijs Event, dat zou plaatsvinden in maart dat jaar. Op het event zou via een poll een vraag gesteld worden in het kader van de kennisagenda. Vanwege coronamaatregelen is het event niet doorgegaan en uitgesteld. Ook de doelgroep ouders van pleegkinderen hebben wij niet geraadpleegd. Het blijkt lastig om deze doelgroep te bereiken. In een volgende fase zouden deze groepen alsnog benaderd kunnen worden.

3 Bevindingen

In deze paragraaf worden de bevindingen voor de vier doelgroepen gepresenteerd. De bevindingen van pleegouders en onderzoekers komen voort uit enquêtes, terwijl de bevindingen van pleegzorgorganisaties en gemeenten voortkomen uit interviews. Hierdoor verschillen de manier van vragen en dus ook de antwoorden enigszins van elkaar.

3.1 Pleegouders

Kennislacunes

In de focusgroep en enquête is gevraagd naar thema's waar pleegouders meer onderzoek naar zouden willen. Ook is specifiek per domein gevraagd in hoeverre pleegouders vinden dat er voldoende betrouwbare informatie over het onderwerp te vinden is en of er meer onderzoek zou moeten komen naar het onderwerp. Voor alle domeinen geldt dat de meerderheid van de respondenten vindt dat er onvoldoende betrouwbare informatie over te vinden is en dat er meer onderzoek nodig is naar de onderwerpen binnen dat domein. Zie Tabel 1 hieronder voor meer details.

Domein	Vindt dat er <i>onvoldoende</i> betrouwbare informatie te vinden is	Vindt dat er meer onderzoek nodig is
1. Aspecten voorafgaand aan pleegzorg	49%	62%
2. Pleegkinderen	61%	76%
3. Stabiliteit en continuïteit van plaatsingen	53%	64%
4. Ondersteuning van pleeggezinnen	61%	80%
5. Pleegzorg als vorm van jeugdhulp	67%	70%

Tabel 1. Mening van pleegouders met betrekking tot informatietoegang en onderzoeksbehoeften voor vijf domeinen van pleegzorg, zoals aangegeven in de enquête (N=49)

Uit de focusgroep en enquête blijkt dat pleegouders veel ideeën hebben over waar het onderzoek over zou moeten gaan en welke onderzoeksvragen beantwoord zouden moeten worden. Pleegouders gaven gezamenlijk 124 onderwerpen voor onderzoek aan, binnen alle domeinen. Veelgenoemde onderwerpen waren onder andere: hechting, trauma, breakdown, omgang met ouders van het pleegkind, en inspraak door pleegouders. Aan pleegouders is in de focusgroep en enquête gevraagd om onderzoeksvragen te formuleren bij de genoemde onderwerpen, dat leverde 89 concrete onderzoeksvragen op. Er kan geconcludeerd worden dat veel kennis die er al is in de

onderzoeksliteratuur, zoals de Richtlijnen Jeugdhulp en diverse praktijkpublicaties, pleegouders blijkbaar niet goed bereikt of maar ten dele volstaat om hun vragen te beantwoorden.

Toegang tot wetenschappelijke kennis

In de enquête voor pleegouders is niet expliciet gevraagd hoe ze aan wetenschappelijk kennis over pleegzorg in het algemeen komen. Er is gevraagd hoe pleegouders op zoek gaan naar antwoord op hun vragen en hoe ze deze het liefste zouden krijgen. Er konden meerdere antwoorden worden aangekruist. De manier waarop pleegouders het liefst hun informatie vinden bleek voor een groot deel overeen te komen met de manier waarop ze antwoorden zoeken. Pleegouders zoeken antwoord op hun vragen door deze te stellen aan de pleegzorgbegeleider (76%), aan andere pleegouders (74%), door te zoeken op internet (63%), door in boeken te zoeken op het onderwerp (33%), en/of door gericht wetenschappelijke artikelen te zoeken over het onderwerp (33%). Verder werden nog familie en vrienden, advocaat, wethouder en de NVP genoemd (in totaal 8%). Bij 'zoeken op internet' valt op dat slechts 47% dit ook een prettige manier vindt om antwoorden te krijgen.

Participatie in onderzoek

Er is bij deze groep stakeholders niet gevraagd hoe zij betrokken worden bij het uitvoeren van wetenschappelijk onderzoek. Onderzoek vindt vaak plaats in samenwerking tussen onderzoeksinstituten en pleegzorgorganisaties, maar onbekend is in hoeverre pleegouders worden uitgenodigd om in de opzetfase van onderzoek mee te denken en hoe vaak zij benaderd worden om deel te nemen aan onderzoek.

Ontsluiten van kennis

Pleegouders geven in de enquête aan dat er behoefte is aan meer onderzoek, maar vooral aan betere benutting en toepassingen in de praktijk. Informatie en resultaten zouden volgens pleegouders beter gebundeld kunnen worden en daarna beschikbaar worden gemaakt voor de praktijk. Ook geven pleegouders aan behoefte te hebben aan meer praktijkgericht onderzoek.

Betrokkenheid kennisagenda

In de enquête werd door de meerderheid van de pleegouders aangegeven dat zij op de hoogte willen worden gehouden van de kennisagenda. Een aantal pleegouders gaf aan enthousiast te zijn over de ontwikkeling van de kennisagenda, mits er met de bevindingen ook echt wat gedaan wordt.

3.2 Pleegzorgorganisaties

Kennislacunes

Pleegzorgorganisaties hebben op alle vijf domeinen kennisvragen. Per domein zijn er thema's met dezelfde of gelijklopende vragen, zoals voorkomen van breakdown. Daarnaast zijn er thema's die door meerdere organisaties naar voren zijn gebracht, vaak met een andere invalshoek. Bijvoorbeeld bij het domein 'het pleegkind': waarbij er een vraag is naar de effectiviteit van integrale hulp aan pleegkinderen en een vraag op welke manier om te gaan met complexe problematiek. Thema's die veelvuldig worden genoemd door meerdere organisaties binnen de vijf onderscheiden domeinen zijn: werving en selectie pleegouders (Domein 1), welbevinden pleegkind (Domein 2), breakdown (Domein 3) en ondersteuning van pleegouders (Domein 4). Deze thema's zijn belangrijk voor de organisaties, omdat zij op deze thema's vaak knelpunten ervaren en ook zelf als organisatie, al dan niet via een landelijk initiatief, actief bezig zijn om hierin te verbeteren.

Toegang tot wetenschappelijke kennis

Kennisbronnen die regelmatig genoemd worden door de verschillende organisaties zijn: collega's en leidinggevendenden, nieuwsbrieven van landelijke organisaties (Jeugdzorg Nederland, Nji, onderwijsinstellingen), internet, LinkedIn en bij bijeenkomsten waar men andere pleegzorgorganisaties spreekt. Op de vraag hoe dit beter of anders kan, geven sommigen aan behoefte te hebben aan een overzicht van aankomende onderzoeksinitiatieven en resultaten van uitgevoerde (internationale en nationale) onderzoeken op een centrale plek. Bijvoorbeeld via een kennisplatform. Belangrijk is dan wel dat een dergelijk overzicht up-to-date blijft en het raadplegen ervan niet te ingewikkeld is.

Participatie in onderzoek

Een enkele organisatie initieert zelf onderzoek met eigen onderzoekers. Deze onderzoekers houden zich echter niet exclusief met pleegzorg bezig, maar ook met andere sectoren binnen de organisatie. De meerderheid van de organisaties heeft geen onderzoekers in dienst en verricht geen wetenschappelijk onderzoek. Als er onderzoek plaatsvindt, is dit in de meeste gevallen door studenten, die een (praktijk)onderzoek uitvoeren in het kader van hun stage. Organisaties proberen wel te kijken of er externe onderzoeken zijn, zoals door een hogeschool of universiteit, waarin zij kunnen participeren. In dat geval worden er meestal ook financiële middelen beschikbaar gesteld door de externe partij aan de organisatie, zodat zij kunnen participeren in het onderzoek. Het onderwerp van het onderzoek is dan al door een externe partij vastgesteld.

Ontsluiten van kennis

De volgende twee punten zijn door de meeste organisaties duidelijk naar voren gebracht:

- Uitwisseling van kennis (en ervaringen) via fysieke bijeenkomsten of digitaal wordt zeer gewaardeerd en gezien als een belangrijke manier om bestaande en nieuwe kennis uit te wisselen met elkaar. Een suggestie die meermaals naar voren werd gebracht is het idee van een landelijk overleg pleegzorg -zoals het Landelijk Overleg Pleegzorg (LOP)- voor gedragswetenschappers op inhoudelijke thema's.

- Toepasbaarheid van de kennis: er is veel behoefte aan een vertaalslag van kennis naar de praktijk. Veel wetenschappelijk onderzoek is verklarend, maar er is juist behoefte aan concrete handvatten of handelingsperspectief. Hoe kan de kennis in de pleegzorgpraktijk toegepast worden? Genoemde goede voorbeelden zijn de Monitor Pleegzorg en CHOP-lijst, waar op basis van wetenschappelijk onderzoeken wel een gebruiksklare tool voor de praktijk is ontwikkeld.

Betrokkenheid kennisagenda

Alle organisaties geven aan geïnteresseerd te zijn in de verdere ontwikkeling van de kennisagenda en ook geïnteresseerd zijn om hier actief aan bij te dragen en mee te denken.

Interviews deskundigen Mariska de Baat, Janette Reukers en Ellen Schulze

De drie personen zijn los van elkaar geïnterviewd. Alle geïnterviewden geven aan dat er met name behoefte is aan het toepasbaar maken van bestaande kennis voor de praktijk. Veel onderzoek is verklarend. Wat zou helpen is onderzoek waarmee pleegzorgorganisaties handelingsperspectief krijgen, concrete handvatten. De vraag en behoefte is meer hoe kennis kan worden ontsloten en hoe het vakmanschap vergroot kan worden.

3.3 Beleidsmedewerkers bij gemeenten

Kennislacunes

Veel gemeenten houden zich bezig met de voorliggende vraag, namelijk: “Hoe kunnen we voorkomen dat kinderen uit huis worden geplaatst?” Binnen de pleegzorg speelt voor gemeenten ook het thema van werving van pleegouders en hoe zij hieraan kunnen bijdragen. Bij plaatsingen stellen gemeenten vragen vanuit het perspectief vanuit pleegouders en pleegkinderen: wat hebben zij nodig? Hoe kunnen we hen het beste ondersteunen? En hoe kunnen gemeenten via hun rol en verantwoordelijkheid hieraan bijdragen? Ook ligt er een vraag hoe samenwerking tussen betrokken partijen, inkoop, rol van ambulante hulp geoptimaliseerd kan worden.

Toegang tot wetenschappelijke kennis en ontsluiten daarvan

De huidige manier voor gemeenten om een duidelijker beeld te krijgen van knelpunten en behoeften in de praktijk is door doelgroepen te raadplegen (bijv. ouders van pleegkinderen) en via overleg met de pleegzorgorganisaties. Verder wordt gericht gebruik gemaakt van publicaties bij het Nji, hogescholen, universiteiten en Academische Werkplaatsen. Niet alle gemeenten zijn even actief in het volgen van landelijke ontwikkelingen. De gemeenten die dat wel zijn, zoals via de VNG/Nji werkgroep JIG, waarderen een dergelijke werkgroep vanwege de onderlinge uitwisseling tussen gemeenten én te horen van nieuwe ontwikkelingen. Dit kunnen politieke en beleidsmatige ontwikkelingen zijn. Ook de presentatie van uitkomsten van onderzoeken, zoals bijvoorbeeld het onderzoek naar het stoppen van pleegouders, worden gewaardeerd. Dit stimuleert om lokaal het gesprek te voeren hoe men het doet op deze thema's en waar kansen voor verbetering liggen.

Participatie in onderzoek

De gemeenten die zijn geïnterviewd verrichten zelf geen onderzoek en/of laten nauwelijks wetenschappelijk onderzoek doen binnen het thema pleegzorg. Wel verrichten ze zelf intern onderzoek naar bijv. de cijfers, zoals uitstroom- en doorstroomcijfers naar pleegzorg. De gemeente Utrecht kiest bewust voor 'al werkende leren' i.p.v. onderzoek (laten) doen. Een enkele keer doet een student een afstudeeronderzoek bij hen en dan wordt het onderwerp voor onderzoek in onderling overleg gekozen.

Betrokkenheid kennisagenda

Met name de "actievere" gemeenten zoals enkele gemeenten in de VNG/Nji werkgroep JIG willen graag meedenken en betrokken zijn bij de totstandkoming van de kennisagenda.

3.4 Onderzoekers

Expertise (met betrekking tot kennislacunes)

Het thema kennislacunes is niet direct van toepassing. In de enquête is aan onderzoekers daarom juist gevraagd wat thema's van expertise zijn. Er konden maximaal vijf thema's benoemd worden. De meeste onderzoekers bleken expertise te hebben binnen meerdere domeinen. Overigens zijn vrijwel alle betrokken onderzoekers werkzaam binnen faculteiten of lectoraten sociale wetenschappen.

Samenwerking voor wetenschappelijk onderzoek

Wat betreft samenwerkingspartners is in de enquête apart per onderzoeksproject gevraagd naar de kennisinstellingen en praktijkinstellingen waarmee momenteel wordt samengewerkt in de onderzoeksprojecten. Er worden een aantal onderzoeksinstituten in Nederland en België meerdere malen genoemd. Opvallend is dat er ook vrij veel internationaal onderzoek plaatsvindt. Wat betreft samenwerking met de praktijk worden naast een groot aantal pleegzorgorganisaties ook partijen genoemd zoals Nederlands Jeugdinstituut, Nederlandse Vereniging voor Pleeggezinnen, Jeugdzorg Nederland, Defence For Children, Zorg voor Jeugd, Kinderpostzegels, Pharos, FIOM,

Jeugdbescherming, Raad voor de Kinderbescherming, Raad voor de Rechtspraak, Centraal Planbureau, Veilig Thuis.

Participatie in onderzoek

Uit de enquête bleek dat er door vijftien onderzoekers momenteel wordt gewerkt aan in totaal veertig onderzoeksprojecten binnen of gerelateerd aan pleegzorg.

Ontsluiten van kennis

Deze vragen zijn nog niet expliciet gesteld in de enquête, omdat we dit een te veelzijdig vraagstuk vonden voor deze inventarisatiefase van het project. In de enquête is gevraagd in hoeverre er van de huidige onderzoeksprojecten publicaties beschikbaar zijn. Dat is immers een eerste stap naar ontsluiting van kennis. Voor 29 van de genoemde onderzoeksprojecten zijn er al publicaties beschikbaar, voor 11 onderzoeksprojecten zijn er nog geen publicaties beschikbaar en voor 9 projecten is dit bij de respondent niet bekend. Door onderzoekers is aangegeven dat de publicaties voor een groot deel wetenschappelijke publicaties in internationale tijdschriften zal betreffen. Enkele publicaties worden via pleegzorgorganisaties of Nji ontsloten.

Betrokkenheid kennisagenda

De interesse voor de kennisagenda is groot. Alle respondenten gaven aan op één of meerdere manieren betrokken te willen zijn bij de totstandkoming van de kennisagenda.

4 Conclusies en vervolg

Uit de bevindingen blijkt dat voor alle doelgroepen het ontsluiten van bestaande kennis meer tegemoet komt aan de vragen die er liggen. Het praktisch toepasbaar maken van bestaande kennis heeft hogere prioriteit dan het stimuleren van nieuw onderzoek. Ook is het belangrijk om de resultaten van nieuw onderzoek in praktisch toepasbare aanbevelingen te formuleren, waardoor pleegouders, professionals en gemeenten daar direct mee aan de slag kunnen.

Op basis van deze inventarisatie zijn voor de Kennisagenda 2021 de volgende speerpunten geformuleerd:

1. Een overzicht van nieuwe kennis en lopende onderzoeken is online beschikbaar. Het Nji en de NVP zullen daarnaast zo mogelijk al tijdens het onderzoek meedenken over de toepasbaarheid van de resultaten.
2. Een actueel overzicht van kennisbehoeften en onderzoeksvragen vanuit de praktijk van pleegzorg, om richting te geven aan toekomstig onderzoek.

Nieuwe en al bestaande kennis wordt op toegankelijke wijze beschikbaar gesteld en verrijkt met handelingsperspectieven, zoals bijvoorbeeld op het kennisdossier pleegzorg van het Nji en via Pleegzorg.nl, het nieuwe platform voor pleegouders dat per 25 maart 2021 beschikbaar is.

Kennis die beschikbaar is zal ook op andere manieren op praktisch toepasbare wijze aan pleegouders, professionals en gemeenten aangereikt moeten worden, waardoor deze kennis in de praktijk gebruikt kan worden. Mogelijke manieren zijn uitwisselingsbijeenkomsten, symposia en leernetwerken. Er zal daarvoor een nauwe verbinding worden gemaakt met de activiteiten binnen het Actieplan Pleegzorg, zodat actuele kennis op meerdere plekken ingezet kan worden om de kwaliteit van de pleegzorg te verbeteren.

Overige leden projectgroep: Harmke Bergenhenegouwen, Esther Kooijmans; Els Mourits (Nji)

Klankbordgroep: Ans van de Maat (Nji); Peter van der Loo, Maartje Gardeniers (NVP)

Bijlagen

Onderstaande bijlagen zijn beschikbaar op aanvraag:

Pleegouders

Bijlage 1. Kennisagenda vragenlijst voor pleegouders

Bijlage 2. Onderzoeksideeën van pleegouders

Bijlage 3. Onderzoeksvragen geformuleerd door pleegouders

Pleegzorgorganisaties

Bijlage 4. Kennisvragen bij pleegzorgorganisaties

Bijlage 5. Interviews deskundigen in het werkveld

Beleidsmedewerkers gemeenten

Bijlage 6. Kennisvragen bij gemeenten

Onderzoekers

Bijlage 7. Lijst met namen van onderzoekers in pleegzorg

Bijlage 8. Kennisagenda enquête voor onderzoekers

Bijlage 9. Expertise van onderzoekers

Bijlage 10. Samenwerkingspartners

Bijlage 11. Huidige onderzoeksprojecten: thema's

Het Nederlands Jeugdinstituut is een onafhankelijk en betrokken kenniscentrum dat actuele kennis over jeugd, vakmanschap en de organisatie van het jeugdveld verzamelt, verrijkt, duidt en deelt.

© 2021 Nederlands Jeugdinstituut, Nederlandse Vereniging voor Pleeggezinnen
Alle informatie uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden. Graag de bron vermelden.

Meer informatie [Pleegzorg](#) | [NJi](#)

Daar vindt u ook de contactgegevens van medewerkers waarbij u met uw vragen terecht kunt.